

**H.Ü. EĞİTİM FAKÜLTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ BÖLÜMÜ
ÖĞRENCİLERİNİN MESLEKLERİ İLE İLGİLİ BEKLENTİLERİ(*)**

Doç. Dr. Münire ERDEN(**)

**BÖLÜM III
BULGULAR VE YORUM**

Bu bölümde, verilen analizi sonunda elde edilen bilgiler ve yorumları araştırmanın alt problemlere göre verilmiştir.

I. Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumu

Bu araştırmada çözümü aranan ilk alt problem "öğrencilerin meslekleri ile ilgili beklenti puanları devam ettikleri anabilim dalına göre değişmekte midir?" biçiminde ifade edilmiştir.

Bu alt probleme çözüm ararken, "Eğitim Programları ve Öğretim", "Eğitimde ölçme ve Değerlendirme ve "Eğitimde Psikolojik Hizmetler" anabilim dalına devam eden öğrencilerin Meslekleri ile ilgili beklenti puanlarının ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığına bakılmıştır. Bu amaçla tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4.1'de verilmektedir.

Tablo 4.1

**Anabilim Dallarına Göre Öğrencilerin Meslekleri ile ilgili
Beklenti Puanlarının Varyans Analizi Sonuçları**

Değişkenlik Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F Değeri
Anabilim	3319.742	2	1659.871	30.010*
Hata	16371.923	296	55.311	
Toplam	19691.665	298		

*Bu değerler $p = 0.05$ için istatistiksel olarak anlamlıdır.

(*) Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi'nin 4. sayısında çıkan yazının devamı

(**) Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi.

Tablo 4.1'de görüldüğü gibi $F= 30.010$ olarak bulunmuştur. Bu değer $p= 0.05$ için istatistiksel olarak anlamlıdır. Yani öğrencilerin meslekleri ile ilgili beklenti puanları sınıflara göre değişmektedir.

Anabilim dalları arasındaki farklılığın kaynağını belirlemek amacıyla Scheffé Testi ile ikiye ikiye gruplar arasındaki farkın anlamlılığı test edilmiştir. Yapılan hesaplamalar sonucunda ise Eğitim Programları ve Öğretim ile Eğitimde Psikolojik Hizmetler, Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme ile Eğitimde Psikolojik Hizmetler anabilim dallarına devam eden öğrencilerin meslekleri ile ilgili beklenti puanları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur. (Bkz. Tablo 4.2) Eğitim Programları ve Öğretim ile Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme anabilim dallarına devam eden öğrencilerin meslekleri ile ilgili beklenti puanları arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Diğer bir deyişle Eğitimde Psikolojik Hizmetler Anabilim dalına devam eden öğrencilerin puanları Eğitim Programları ve Öğretim ve Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Anabilim Dalı öğrencilerinin puanlarından istatistiksel olarak farklıdır. Tablo 4.2'deki ortalamalara bakıldığında Eğitimde Psikolojik Hizmetler öğrencilerinin meslekleri ile ilgili beklenti puanlarının Eğitim Programları ve Öğretim ve Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme öğrencilerinden daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 4.2

Anabilim Dalları ile Öğrencilerin Meslekleri İle İlgili Beklentilerine İlişkin Scheffé Testi Sonuçları

Gruplar	Ortalama	Denek			
		Sayısı	EPÖ	EÖD	EPH
Eğt. Prog. ve Öğr.	36.253	99		1.44	5.85*
Eğt. Ölç. ve Değ.	34.742	97			6.80*
Eğt. Psi. Hiz.	42.398	103			

*Bu değerler $p= 0.05$ için istatistiksel olarak anlamlıdır.

Tablo 4.2'deki anabilim dallarına göre öğrencilerin meslekleri ile ilgili beklenti puan ortalamalarına bakıldığında, en yüksek ortalamanın 42.398 ile Eğitimde Psikolojik Hizmetler öğrencilerine ait olduğu görülmektedir. Eğitim Programları ve Öğretim Öğrencilerinin ortalaması 36.253 iken, Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme öğrencilerinin 34.742'dir.

Bu durumda Eğitim Programları ve Öğretim ve Eğitimde Ölçme Değerlendirme Öğrencilerinin, meslekleri ile ilgili beklenti envanterinde tercihlerinin daha çok "Kararsızım" ile "Katılıyorum" kategorilerinde, Eğitimde Psikolojik Hizmetler Öğrencilerinin ise "Katılıyorum" kategorisinde toplandığı söylenebilir.

Özetle, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümüne devam eden öğrencilerin meslekleri ile ilgili beklentileri en azından olumsuz görünmemektedir.

Ancak anabilim dalları karşılaştırıldığında Eğitimde Psikolojik Hizmetler öğrencilerinin gelecekteki haklarında diğere bölümlere nazaran daha olumlu bir beklenti içinde oldukları söylenebilir.

Eğitimde Psikolojik Hizmetler öğrencilerinin, Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme ve Eğitim Programları ve Öğretim öğrencilerine göre gelecekte daha olumlu bakmaları, bu anabilim dalından mezun olanların başvurabilecekleri okullarda ve il rehberlik merkezlerinde rehberlik uzmanlığı kadroları bulunmasından kaynaklanıyor olabilir. Buna karşın, Eğitim Programları ve Öğretim ve Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme öğrencileri için Milli Eğitim Bakanlığı veya başka bir kuruluşda kendileri için tanımlanmış bir kadro bulunmamaktadır.

Ayrıca, Tablo 1.2'de görüldüğü gibi Eğitimde Psikolojik Hizmetler Anabilim Dalı'nın eğitim programında, Eğitim Programları ve Öğretim ile Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Anabilim Dalı eğitim programlarından daha fazla sayı ve kredide Anabilim dalı ile ilgili ders bulunmaktadır. Bu durumda Eğitimde Psikolojik Hizmetler Anabilim Dalı öğrencilerinin meslekleri ile ilgili beklenti puanlarının diğere Anabilim dallarından yüksek olmasına neden olabilir.

II. Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumu

Araştırmanın ikinci alt problemi "Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim dalı öğrencilerinin meslekleriyle ilgili beklenti puanları devam ettikleri sınıfa göre değişmekte midir?" biçiminde ifade edilmiştir.

Bu alt probleme cevap aranırken 1., 2., 3. ve 4. sınıfa devam eden öğrencilerin meslekleri ile ilgili beklenti puanları arasında anlamlı bir fark olup olmadığına tek yönlü varyans analizi ile bakılmıştır.

Tablo 4.4'de görüldüğü gibi 1. ile 2., 2. ile 3. ve 3. ile 4. sınıflar arasındaki fark $p = 0.05$ için istatistiksel olarak anlamlıdır. Diğere bir değişle, 1., 2. ve 3. sınıf öğrencilerinin meslekleri ile ilgili beklenti puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmektedir. Buna karşın, 1., 2. ve 3. sınıf öğrencilerinin beklenti puanları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 4.3

Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı Öğrencilerinin Devam Ettikleri Sınıflara Göre Meslekleri ile Beklenti Puanlarının Varyans Analizi Sonuçları

Değişkenlik Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F Değeri
Sınıflar	897.537	3	299.179	6.153*
Hata	4619.150	95	48.623	
Toplam	5516.687			

*Bu değere $p = 0.05$ için istatistiksel olarak anlamlıdır.

Tablo 4.3'de görüldüğü gibi varyans analizi sonucu $F= 6.153$ bulunmuştur. Bu değer $p= 0.05$ için istatistiksel olarak anlamlıdır. Yani, EPÖ Öğrencilerinin meslekleriyle ilgili beklenti puanları devam ettikleri sınıfa göre değişmektedir.

Sınıflar arasındaki farkın kaynağını bulmak amacıyla ikişer, ikişer sınıflar arasındaki farkın anlamlılığı Scheffé Testi ile test edilmiştir. Test sonuçları Tablo 4.4'de verilmektedir.

Tablo 4.4

EPÖ Öğrencilerinin Devam Ettikleri Sınıfa Göre Meslekleriyle İlgili Beklentilerine İlişkin Scheffé Testi Sonuçları

Denek Sayısı	Ortalama	Gruplar	1	2	3	4
29	37.207	1		0.49	0.60	3.31*
27	38.111	2			0.83	3.55*
21	38.381	3				3.50*
22	30.682	4				

*Bu değerler $p= 0.05$ için istatistiksel olarak anlamlıdır.

Tablo 4.4'deki 1., 2., 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin meslekleri ile ilgili beklenti puan ortalamalarına bakıldığında 4. sınıf öğrencilerinin ortalama puanı 30.682 iken diğer sınıfların yaklaşık 38 olduğu görülmektedir.

Bu durumda Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı öğrencilerinin meslekleriyle ilgili beklentilerinin son sınıfta olumsuzlaştığı söylenebilir. Öğrencilerin ilk üç yılda meslekleri ile ilgili beklentileri envanterinde tercihleri "Katılıyorum" kategorisine yakinken, son yıl "Kararsızım" kategorisine kaymaktadır.

Öğrencilerin mesleki beklentilerinin ilk üç yılda değişmemesi, Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı eğitim programlarında ilk yıllarda anabilim dalı derslerine yer verilmemesinden kaynaklanıyor olabilir. Öğrencilerin meslekleri ile ilgili beklentilerinin son yılda düşmesi ise uygulanmakta olan eğitimi programının, öğrencilerin mesleki beklentilerini geliştiricisi nitelikte olmadığı ve mezuniyet yaklaştığı zaman öğrencilerin gelecekle ilgili daha fazla kaygı taşıdıkları biçiminde yorumlanabilir.

III. Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi "Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Anabilim Dalına devam eden öğrencilerin meslekleri ile ilgili beklenti puanları devam ettikleri sınıfa göre değişmekte midir?" biçiminde ifade edilmiştir.

Bu alt probleme cevap aranırken de tek yönlü varyans analizi kullanılarak 1., 2., 3. ve 4. sınıfa devam eden Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Anabilim Dalı öğrencilerinin meslekleri ile ilgili beklenti puanları arasında anlamlı bir fark olup ol-

madığına bakılmıştır. Yapılan analizler sonucu $F = .878$ olarak bulunmuştur (Bkz. Tablo 4.5). Bu değer $p = 0.05$ için istatistiksel olarak anlamlı değildir. Yani, Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Anabilim Dalı Öğrencilerinin meslekleri ile ilgili beklentileri devam ettikleri sınıfa göre değişmemektedir.

Tablo 4.5

**Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Anabilim Dalı Öğrencilerinin
Devam Ettikleri Sınıflara Göre Meslekleriyle İlgili Beklenti
Puanlarının Varyans Analizi Sonuçları**

Değişkenlik Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F Değeri
Sınıf	175.871	3	58.624	0.878*
Hata	6212.686	93	66.803	
Toplam	6388.557	96		

Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Öğrencilerinin meslekleri ile ilgili beklenti puan ortalamaları 1. sınıfta 34.5, ikinci sınıfta 33.852, üçüncü sınıfta 33.619, 4. sınıfta ise 37.087'dir. Öğrencilerin beklenti puanları ilk üç sınıfta birbirine çok yakinken dördüncü sınıfta biraz yükselmiştir. Ancak bu ortalamalar öğrencilerin meslekleri ile ilgili beklentileri ölççeğinde "Kararsızım" ile "Katılıyorum" kategorileri arasında denk düşmektedir.

Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Anabilim Dalı 1., 2., 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin meslekleriyle ilgili beklenti puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmaması, uygulanmakta olan eğitim programında kaynaklanıyor olabilir. Tablo 1.1'de görüldüğü gibi bu anabilim dalı ders programında anabilim dalı dersleri toplam kredinin ancak % 25.4'ünü oluşturmaktadır. Bu durumda, uygulanmakta olan programın öğrencilerin meslekleri ile ilgili beklentilerini geliştirici nitelikte olmadığı söylenebilir.

IV. Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumu

Araştırmanın dördüncü alt problemi "Eğitimde Psikolojik Hizmetler Anabilim Dalına devam eden öğrencilerin meslekleri ile ilgili beklenti puanları devam ettikleri sınıfa göre değişmekte midir?" biçiminde ifade edilmiştir.

Bu alt probleme çözüm aranırken tek yönlü varyans analizi kullanılarak, 1., 2., 3. ve 4. sınıfa devam eden Eğitimde Psikolojik Hizmetler Anabilim Dalı Öğrencilerinin meslekleri ile ilgili beklenti puanları arasında anlamlı bir fark olup olmadığına bakılmıştır. Analiz sonuçları tablo 4.6'da verilmektedir.

Tablo 4.6

**Eğitimde Psikolojik Hizmetler Anabilim Dalı Öğrencilerinin
Devam Ettikleri Sınıflara Göre Meslekleriyle İlgili Beklenti
Puanlarının Varyans Analizi Sonuçları**

Değişkenlik Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F Değeri
Sınıf	351.247	3	117.082	2.825*
Hata	4144.291	100	41.443	
Toplam	4495.538	103		

*Bu değer $p = 0.05$ için istatistiksel olarak anlamlıdır.

TABLO 4.7

**Eğitimde Psikolojik Hizmetler Anabilim Dalı Öğrencilerinin
Devam Ettikleri Sınıflara Göre Meslekleriyle İlgili Beklenti
Puanlarına İlişkin Scheffé Testi Sonuçları**

Gruplar	Ortalama	Denek Sayısı	Denek			
			1	2	3	4
1	43.407	26		1.31	0.76	2.23
2	41.333	30			2.07	1.94
3	44.615	26				2.93*
4	39.619	21				

*Bu değer $p = 0.05$ için istatistiksel olarak anlamlıdır.

Tablo 4.6'da görüldüğü gibi F değeri 2.825 olarak bulunmuştur. Bu değer $p = 0.05$ için istatistiksel olarak anlamlıdır. Yani, Eğitimde Psikolojik Hizmetler Anabilim Dalı öğrencilerinin meslekleriyle ilgili beklenti puanları devam ettikleri sınıflara göre değişmektedir.

Farklılığın hangi sınıflar arasında olduğunu saptamak amacıyla Scheffé kullanılmıştır. Test sonuçları Tablo 4.7'de verilmektedir.

Tablo 4.7'de görüldüğü gibi yalnız 3. sınıf ile 4. sınıf arasındaki fark $p = 0.05$ düzeyinde anlamlıdır. Yani, 3. sınıfa devam eden öğrencilerin meslekleriyle ilgili beklenti puanları ile 4. sınıfa devam eden öğrencilerin beklenti puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlıyken diğer sınıflar arasındaki fark anlamlı gözükmemektedir.

Tablo 4.7'deki Eğitimde Psikolojik Hizmetler Anabilim Dalı öğrencilerinin sınıflara göre meslekleri ile ilgili beklenti puanı ortalamalarına bakıldığında en düşük ortalamanın 39.619 ile dördüncü sınıflara ait olduğu görülmektedir. Diğer sınıflara devam eden öğrencilerin beklenti puanı ortalamaları ise 41 ile 44 arasında değişmektedir.

Eğitimde Psikolojik Hizmetler Anabilim Dalı öğrencilerinin meslekleri ile ilgili beklentileri ölçeğindeki tercihleri birinci sınıftan itibaren "Katılıyorum" kategorisinde yoğunlaşmaktadır.

Öğrencilerin beklentilerinin ilk yıllarda değişmemesi, uygulanmakta olan eğitim programında ilk yıllarda anabilim dalı dışındaki derslerin ağırlık taşımasından kaynaklanıyor olabilir. Öğrencilerin mesleki beklenti puanı ortalamalarının 3. sınıfta en yüksek düzeye ulaşması da 3. yıl programında anabilim dalı derslerinin ağırlık kazanmasıyla açıklanabilir (Bkz. Tablo 1.1).

Öğrencilerin meslekleri ile ilgili beklenti puanlarının 3. sınıftaki bu yükselişi, 3. sınıf ortalaması ile 4. sınıf ortalaması arasındaki farkın da istatistiksel olarak anlamlı çıkmasına neden olmaktadır.

Üç anabilim dalının bulguları birlikte ele alındığında, Eğitimde Psikolojik Hizmetler Anabilim Dalı öğrencilerinin bölüme girerken meslekleri ile ilgili beklentilerinin diğer anabilim dallarına göre daha olumlu olduğu görülmektedir.

Eğitimde Psikolojik Hizmetler Anabilim Dalı öğrencilerinin bölümü girerken beklentilerinin yüksek olması, bu anabilim dalının diğer anabilim dallarına göre daha iyi tanınması ve mezun olanların çalışma alanının belirli olmasından kaynaklanıyor olabilir. Ancak anabilim dallarında öğrencilerin mesleki beklentilerinin sınıflara göre değişip değişmediği uygulanmakta olan programların bir sonucu olduğu görünümündedir.

V. Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumu

Araştırmanın beşinci alt problemi "Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı Öğrencilerinin meslekleriyle ilgili beklenti puanları cinsiyetlerine göre değişmekte midir?" biçiminde ifade edilmiştir.

Bu probleme cevap aranırken, kız ve erkek öğrencilerin meslekleri ile ilgili beklenti puanları arasındaki farkın anlamlılığı t testi ile test edilmiştir. Yapılan hesaplamalar sonucu $t = 2.958$ bulunmuştur. Bu değer $p = 0.05$ için istatistiksel olarak anlamlıdır. Yani, Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı öğrencilerinin meslekleri ile ilgili beklenti puanları cinsiyetlerine göre değişmektedir.

Tablo 4.8

**Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı'na Devam Eden
Kız ve Erkek Öğrencilerin Meslekleri İle İlgili Beklenti
Puanlarına İlişkin t Testi Sonuçları**

Cinsiyet	Denek Sayısı	Standart Kayma	Ortalama	t Değeri
Kız	36	7.1	38.81	2.958*
Erkek	63	6.6	34.62	

*Bu değer p = 0.05 için istatistiksel olarak anlamlıdır.

Tablo 4.8'deki kız ve erkek öğrencilerin meslekleri ile ilgili beklenti puanı ortalamalarına bakıldığında, kız öğrencilerin ortalamasının 38.81, erkek öğrencilerin ortalamasının ise 34.62 olduğu görülmektedir. Bu nedenle farkın kız öğrencilerin lehine olduğu söylenebilir. Diğer bir değişle kız öğrencilerin beklentileri erkek öğrencilere göre daha yüksektir.

VI. Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumu

Araştırmanın altıncı problemi "Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Anabilim Dalı'na devam etmekte olan öğrencilerin meslekleri ile ilgili beklenti puanları cinsiyetlerine göre değişmekte midir?" biçiminde ifade edilmiştir.

Bu alt probleme cevap aranırken t testi ile kız ve erkek öğrencilerin meslekleri ile ilgili beklenti puanları arasında anlamlı bir fark olup olmadığına bakılmıştır. t testi sonucu $t = 0.142$ bulunmuştur (Bkz. Tablo 4.9). Bu değer $p = 0.05$ için istatistiksel olarak anlamlı değildir. Yani, Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Anabilim Dalı'na devam eden öğrencilerin meslekleri ile ilgili beklenti puanları cinsiyetlerine göre değişmemektedir.

Tablo 4.9

**Eğitimde Programları ve Öğretim Anabilim Dalı'na Devam Eden
Kız ve Erkek Öğrencilerinin Meslekleri İle İlgili Beklenti
Puanlarına İlişkin t Testi Sonuçları**

Cinsiyet	Denek Sayısı	Standart Kayma	Ortalama	t Değeri
Kız	48	7.1	36.1	0.142
Erkek	49	8.5	35.85	

VII. Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumu

Bu alt problem "Eğitimde Psikolojik Hizmetler Anabilim Dalı'na devam eden öğrencilerin meslekleri ile ilgili beklenti puanları cinsiyetlerine göre değişmekte midir?" biçiminde ifade edilmiştir.

Bu alt probleme cevap aranırken de t testi kullanılarak kız ve erkek öğrencilerin meslekleri ile ilgili beklenti puanları arasındaki farkın anlamlılığı kontrol edilmiştir. Yapılan hesaplamalar sonucu $t = 0.210$ bulunmuştur. Bu değer $p = 0.05$ için istatistiksel olarak anlamlı değildir (Bkz. Tablo 4.10) Diğer bir deyişle Eğitimde Psikolojik Hizmetler Anabilim Dalı öğrencilerinin meslekleri ile ilgili beklenti puanları cinsiyetlerine göre değişmemektedir.

Tablo 4.10

Eğitimde Programları ve Öğretim Anabilim Dalı'na Devam Eden Kız ve Erkek Öğrencilerinin Meslekleri İle İlgili Beklenti Puanlarına İlişkin t Testi Sonuçları

Cinsiyet	Denek Sayısı	Standart Kayma	Ortalama	t Değeri
Kız	80	6.98	42.43	0.210
Erkek	23	8.47	35.86	

V., VI. ve VII. alt problemlerin bulguları birlikte ele alındığında kız ve erkek öğrencilerin meslekleri ile ilgili beklenti puanları arasında yalnız Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı öğrencileri için istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu fark da kız öğrencilerin lehine görünmektedir.

Araştırma düzenlenirken Türk kültürünün özellikleri göz önünde tutularak kız öğrencilerin beklentilerinin daha düşük olması beklenmekteydi. Çünkü ülkemizde kadının iş yaşamından çok ev yaşamı önem taşımaktadır. Ancak elde edilen bulgular, kız öğrencilerinde mesleki beklentilerinin erkeklerden farklı olmadığını göstermiştir.

VIII. Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumu

Araştırmanın sekizinci alt problemi "Öğrencilerin meslekleri ile ilgili beklenti puanları ile akademik başarıları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?" biçiminde ifade edilmiştir.

Bu alt probleme cevap aranırken Eğitim Programları ve Öğretim, Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme ve Eğitimde Psikolojik Hizmetler Anabilim Dallarına devam eden ve araştırmanın örnekleme dahil olan tüm öğrencilerin meslekleri ile ilgili beklenti puanları ile akademik başarı puanları arasındaki korelasyona bakılmıştır. Yapılan hesaplamalar sonucu $r = 0.32$ bulunmuştur.

Bu değer için istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla t değerine göre önem kontrolü yapılmış ve $p = 0.05$ için istatistiksel olarak anlamlı

bulunmuştur. Yani, öğrencilerin meslekleri ile ilgili beklenti puanları ile akademik başarı puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır.

Öğrencilerin akademik başarı ortalamaları incelendiğinde de bu alt problemin bulgularını destekleyen bazı eğilimler gözlenmiştir. Öğrencilerin anabilim dallarına göre akademik başarı ortalamalarına bakıldığında Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı öğrencilerinin 2.63, Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Anabilim Dalı öğrencilerinin 2.52, Eğitimde Psikolojik Hizmetler Anabilim Dalı öğrencilerinin ise 2.78 olduğu görülmüştür. Bu ortalamalar, öğrencilerin meslekleri ile ilgili beklenti puanları ortalamalarına paralellik göstermektedir. Mesleki beklenti puanı en yüksek olan Eğitimde Psikolojik Hizmetler Anabilim Dalı öğrencilerinin, akademik başarı ortalamaları da diğer anabilim dallarına göre daha yüksektir. Ayrıca, öğrencilerin mesleğe yönelik beklenti puanları ortalamasının biraz üstündeyken, benzer biçimde akademik başarıları da ortalamasının biraz üzerinde gözükmektedir.

BÖLÜM IV

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü'ne devam eden öğrencilerin meslekleri ile ilgili beklentilerinin nasıl olduğuna, mesleki beklenti puanlarının anabilim dallarına, sınıflara ve cinsiyete göre değişip değişmediğine ve öğrencilerin beklenti puanları ile akademik başarıları arasındaki ilişkiye bakılmıştır.

Araştırmada, veri toplama araçlarıyla elde edilen veriler üzerinde yapılan istatistiksel analizler sonucu elde edilen bulgular alt problemlere göre aşağıda özetlenmektedir.

1. Öğrencilerin meslekleri ile ilgili beklenti puanları anabilim dallarına göre değişmektedir. Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim dalı öğrencileri ile Eğitimde Psikolojik Hizmetler Anabilim dalı öğrencilerinin meslekleri ile ilgili beklenti puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Anabilim dalı öğrencileri ile Eğitimde Psikolojik Hizmetler anabilim dalı öğrencilerinin meslekleri ile ilgili beklenti puanları arasındaki fark da istatistiksel olarak anlamlıdır. Buna karşın Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim dalı öğrencileri ile Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme anabilim dalı öğrencilerinin meslekleri ile ilgili beklenti puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Anabilim dallarına göre öğrencilerin meslekleri ile ilgili beklenti puanı ortalamalarına bakıldığında farkın Eğitimde Psikolojik Hizmetler Anabilim Dalı öğrencileri lehine olduğu görülmüştür.

2. Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı'na devam eden öğrencilerin meslekleri ile ilgili beklenti puanları sınıflara göre değişmektedir. 1., 2. ve 3. sınıf öğrencilerinin meslekleri ile ilgili beklenti puanları ile 4. sınıf öğrencilerinin beklenti puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Buna karşın ilk

üç sınıfa devam eden öğrencilerin meslekleri ile ilgili beklenti puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Öğrencilerin sınıflara göre meslekleri ile ilgili beklenti puanı ortalamaları incelendiğinde farkın dördüncü sınıf öğrencilerinin aleyhine olduğu görülmüştür.

3. Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Anabilim Dalı'na devam eden 1., 2., 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin meslekleri ile ilgili beklenti puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

4. Eğitimde Psikolojik Hizmetler Anabilim Dalı'na devam eden öğrencilerin meslekleri ile ilgili beklenti puanları sınıflara göre değişmektedir. 3. sınıfa devam eden öğrencilerle 4. sınıfa devam eden öğrencilerin meslekleri ile ilgili beklenti puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Diğer sınıflar arasındaki fark ise istatistiksel olarak anlamlı gözükmemektedir.

Öğrencilerin sınıflara göre meslekleri ile ilgili beklenti puanları ortalamaları incelendiğinde farkın 4. sınıf aleyhine olduğu görülmüştür.

5. Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı'na devam eden kız ve erkek öğrencilerin meslekleri ile ilgili beklenti puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

Öğrencilerin beklenti puanı ortalamaları incelendiğinde farkın kız öğrencilerinin lehine olduğu gözlemlenmiştir.

6. Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Anabilim Dalı'na devam eden kız ve erkek öğrencilerin meslekleri ile ilgili beklenti puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır.

7. Eğitimde Psikolojik Hizmetler Anabilim Dalı'na devam eden kız ve erkek öğrencilerin meslekleri ile ilgili beklenti puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

8. Eğitim Programları ve Öğretim, Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme ve Eğitimde Psikolojik Hizmetler Anabilim Dallarına devam eden öğrencilerin meslekleri ile ilgili beklenti puanları ile akademik başarıları arasında pozitif istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır.

Özetle Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü öğrencilerinin meslekleri ile ilgili beklentileri özellikle Eğitim Programları ve öğretim ile Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Anabilim Dallarına devam eden öğrencilerin meslekleri için olumlu görünmemektedir. Ayrıca, öğrencilerin mesleki beklenti puanları ilk üç sınıfta değişmemekte, Eğitim Programları ve Öğretim ile Eğitimde Psikolojik Hizmetler Anabilim Dallarında ise son yılda bir düşüş gözlemlenmektedir. Araştırmada öğrencilerin akademik başarıları ile mesleki beklenti puanları arasında pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptandığı için, öğrencilerin akademik başarılarını arttırmak amacıyla beklentilerini geliştirecek önlemler alınması yararlı görünmektedir.

Öğrencilerin mesleki beklentilerini mezun olduktan sonra meslekleri ile ilgili bir iş bulma ve mesleklerinde gösterecekleri performansları ile ilgili yargıları oluşturmaktadır. Bu nedenle öğrencilerin bu yargılarını olumlu yönde geliştirmek için, iş olanaklarının araştırılması ve eğitim programlarının öğrencilerin çalışabilecekleri iş alanlarının gerektirdiği bilgi ve becerileri kapsayacak biçimde tekrar gözden geçirilmesi gerekmektedir.

Bu önlemleri alabilmek için aşağıdaki araştırma sonuçlarına ihtiyaç duyulmaktadır.

1. Türkiye'de hangi kamu ve özel kuruluşlar eğitim uzmanına ihtiyaç duymaktadır? Bu kurumlarda kaç tane, Program Geliştirme, Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme ve Eğitimde Psikolojik Hizmetler uzmanına ihtiyaç vardır?

2. Eğitim uzmanı çalışan ya da eğitim uzmanına ihtiyacı olan kurumların eğitim birimlerinin işlevleri nelerdir?

3. Bu kuruluşlarda çalışan eğitim uzmanlarının görevleri nelerdir?

4. Bu kuruluşlarda çalışan eğitim uzmanlarının bu görevleri yerine getirebilmesi için hangi bilgi ve becerilere sahip olması gerekmektedir?

KAYNAKLAR

- Babadoğan, Cem. **Kamu Kesimindeki Hizmet İçi Eğitim Programlarının Değerlendirilmesi**. Ankara : 1989. (A. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Broun, Carl. "Teacher Expectation : Sociopsychological Dynamics". **Review of Educational Research**. Vol. 46. 1976. ss. 185-213.
- David Y. H. T., Harris C. and Mary M. "Influences of Student Background and Teacher Authoritarianism on Teacher Expectations". **Journal of Educational Psychology**. Vol. 76. 1984. ss. 259-265.
- Günçer, Barbaros. **Literature Survey on the Selected Sources of Pupil's Educational or Occupational Aspiration or Expectation** **Journal of Human Sciences**. 1/2. 1982. ss. 243-254.
- . "Educational and Vocational Orientations of Turkish Students" **Journal of Human Sciences**. 4/1. 1985. ss. 61-74.
- Kaptan, Saim. **Bilimsel Araştırma Teknikleri ve İstatistik Yöntemleri**. Ankara : Tekişik Matbaası ve Rehber Yayınevi, 1981.
- Kazamias, M. Andreas. **Education and Quest for Modernity in Turkey**. London : George Allen and Unwin Ltd., 1966.
- Hacettepe Üniversitesi. **Katologu 1984/85**. Ankara : Ogun Kardeşler Matbaacılık Sanaii.

Hacettepe Üniversitesi, 1988-89 Dersler Katolođu (Çođaltma).

Kutsal, Alaatin ve Zehra Muluk, **Uygulamalı Temel İstatistik**. Beytepe :

H. Ü. Fen Fakültesi Basımevi. 1978.

Mc Nair D., Duane Brown, "Predicting the Occupational Aspirations, Occupational Expectations, and Career Maturity of Black and White Male and Female 10 th Graders". **The Vocational Guidance Quarterly**. Sept. 1983. ss. 29-36.

Norman ve Diđerleri. **SPSS**. New York : Mc Graw-Hill, 1975.

OSYM., **Öđrenci Seçme ve Yerleřtirme Sınavı 1988 İkinci Basamak Sınavı Kılavuzu**. Ankara : Metaksan Ltd.

Stipek, D. J. "Children's Perceptions of Their class-mates' ability" **Journal of Educational Psychology**. Vol : 73, 1981. ss. 404-410.

Walberg, Harbert, "Improving the Productivity of America's Schools". **Educational Leadership**. Vol : 8. 1984. ss. 19-27.